

KUOPION KAUPUNGINKIRJASTON
LASTEN JA NUORTEN
MEDIKASVATUSSUUNNITELMA

SUUNNITELMAN TAUSTAT JA TAVOITTEET

Yleisissä kirjastoissa tehtävää mediakasvatustyötä määrittävät ja ohjeistavat sekä Kirjastolaki että kansalliset linjausasiakirjat, näistä tärkeimpinä Kansalliset mediakasvatuslinjaukset sekä Lukutaitostrategia.

Kirjastolaki (1492/2016) määrittää yleisten kirjastojen tehtävät. Kirjastojen tulee muun muassa ylläpitää monipuolista kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta ja tarjota tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon. Kirjastojen tehtävänä on lisäksi tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen ja työskentelyyn sekä tukea aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. (Kirjastolaki 1492/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161492>, viitattu 17.5.2022). Vaikka kirjastolaissa ei suoraan puhuta mediakasvatuksesta, se on ollut osa kirjastojen perustyötä jo vuosikymmenten ajan. Kirjastojen kannalta mediakasvatuksen tavoitteet liittyvät hyvin pitkälti medialukutaidon ja mediataitojen edistämiseen ja opettamiseen, joita kirjastojen on mielekästä lähestyä lukutaitojen näkökulmasta. (<https://mediametka.fi/oppimateriaali/kirjasto-ja-monipuoliset-lukutaidot/>, viitattu 15.7.2022). Mediakasvatus ei siis ole kirjastoissa mikään uusi asia, vaan lähes kaikki kirjaston tapahtumat sekä eri ryhmille suunnatut opetustunnit ovat mediakasvatusta. Mediakasvatusta toteutetaan sekä kirjaston fyysisissä tiloissa, että digitaalilla alustoilla.

Medialukutaito Suomessa. Kansalliset mediakasvatuslinjaukset on Kansallisen audiovisuaalisen instituutin (KAVI) ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyössä laatima ja opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2019 julkaisema kansallinen linjausasiakirja. Kansallisissa mediakasvatuslinjauksissa linjataan Suomessa toteutettavan mediakasvatuksen tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset, joista tähän on poimittu meidän työmme kannalta keskeisimmät toimenpiteet:

Tavoite 1. Kattava mediakasvatus

Keskeisimmät toimenpiteet kirjastojen toteuttaman mediakasvatuksen näkökulmasta:

- Mediakasvatuksessa huomioidaan laajasti eri aihepiirit.
- Mediakasvatusta suunnataan erilaisille ryhmille.
- Verkostotyötä kehitetään.
- Hyödynnetään digitaalisuuden tuomia mahdollisuuksia.
- Mediakasvatustoiminnan tuloksia jaetaan avoimesti.

Tavoite 2. Laadukas mediakasvatus

- Keskeisimmät toimenpiteet kirjastojen toteuttaman mediakasvatuksen näkökulmasta:
- Mediakasvatusosaamista kehitetään
- Mediakasvatuksen arviointia kehitetään
- Mediakasvatusta tehdään yhdessä ja kasvatettavia arvostaen
- Mediakasvatus on ajankohtaista ja relevanttia

Tavoite 3. Systemaattinen mediakasvatus

- Keskeisimmät toimenpiteet kirjastojen toteuttaman mediakasvatuksen näkökulmasta:
- Mediakasvatuksen tietopohjaa vahvistetaan
- Mediakasvatuksessa otetaan huomioon olemassa olevat rakenteet
- Mediakasvatustyötä mallinnetaan

Tärkeänä osana mediakasvatusta on lukutaitotyö. Kirjakin on media, ja kirjallisen tekstin luku- ja tulkintataito on monilukutaidon perusta. Vuonna 2021 valmistui Kansallinen lukutaitostrategia, joka tähtää pitkäjänteisen ja johdonmukaisen kansallisen, alueellisen ja paikallisen lukutaitotyön kehittämiseen. Strategian kolmen suuntaviivan avulla edistetään ja vahvistetaan lukemisen kulttuuria. Suuntaviivat ovat

- 1) Luodaan ja vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita
 - 2) Vahvistetaan monilukutaito-osaamista
 - 3) Innostetaan lukemaan ja monipuolistetaan lukutaitoa.
-

Kuopion kaupunginkirjaston lasten ja nuorten mediakasvatussuunnitelman tavoitteena on tuoda näkyväksi ja sanallistaa kaikki se työ, jota Kuopion kaupunginkirjastossa tehdään lasten ja nuorten mediakasvatuksen toteuttamiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelma kattaa kirjaston kaikki toimipisteet (pääkirjasto, 13 lähikirjastoa, 3 kirjastoautoa) ja pyrkii huomioimaan kaikissa toimipisteissä tehtävän työn sekä mediakasvatuksen eri muodot. Lasten ja nuorten mediakasvatussuunnitelmaan sisältyvät kirjaston ja perusopetuksen yhteistyösuunnitelma (2021) sekä kirjaston ja varhaiskasvatuksen yhteistyösuunnitelma (2024).

MEDIAKASVATUKSESTA

MEDIALUKUTAITO JA KIRJASTON TAVOITTEET

Mediakasvatus kohdistuu yksilön ja yhteisöjen mediataitoihin, joilla tarkoitetaan median parissa toimimisen taitoja sekä mediaan liittyvän ymmärryksen ja oman mediatuottamisen taitoja. Medialukutaito on eri medioissa esitetyn tiedon lukutaitoa, ts. erilaisten mediasisältöjen (tekstit, kuvat, videot, äänitykset) luku- ja kirjoitustaitoa. Kuten kaikkeen lukutaitoon medialukutaitoon sisältyy tekstin tulkinnan ja kriittisen lukutaidon sekä uuden tilannesidonnaisen tekstin tuottamisen taitoja.

Mediakasvatuksella vahvistetaan medialukutaitoa: sellaisia tietoja, taitoja ja ymmärrystä, joita tarvitaan median tulkinnassa, tuottamisessa ja itseilmaisussa sekä median käyttämisessä ja oman mediasuhteen tarkastelussa. (<https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/#toggle-id-1>, viitattu 13.7.2022). Kansallisissa ja kansainvälisissä sopimuksissa ja ohjelmissa todetaan medialukutaidon ja -kasvatuksen tärkeys. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (YK 2014, 12, 13–14, 23) mukaan lapsilla on oikeus hakea, vastaanottaa ja levittää tietoa sekä osallistua kulttuurielämään ja taiteisiin.

Medialukutaitoon liitettyjä muita taitoja ovat perinteinen tekstinlukutaito, kriittinen lukutaito, visuaalinen lukutaito sekä uuslukutaitoihin kuuluvat digitaalinen lukutaito (verkkolukutaito sekä datalukutaito (ohjelmointi)). Perusopetuksessa käytetty monilukutaito ja kirjastoalalla käytetty informaatiolukutaito ovat medialukutaitoon läheisesti liittyviä osaamiskokonaisuuksia, joilla tarkoitetaan taitoa tulkita, arvottaa ja tuottaa erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia tai kinesteettisiä symbolijärjestelmiä tai niiden yhdistelmiä.

Medialukutaito on kansalaistaito. Tekstin ymmärtämisen ja tuottamisen lisäksi hyvään medialukutaitoon kuuluu erilaisia tekijänoikeustaitoja, tunnetaitoja, sosiaalisia taitoja, empatiataitoja ja etiikkaan ja moraaliin liittyvää osaamista sekä muita tärkeitä taitoja, kuten itsestä ja muista huolehtimisen taidot, joilla on vaikutusta fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (disinformaatio, tieteenvastaisuus, kyberturvallisuus, nettikiusaaminen, grooming).

KATTAVA, LAADUKAS JA SYSTEMAATTINEN MEDIKASVATUS

Medialukutaito, monilukutaito ja informaatiolukutaito ovat muita taitoja mahdollistavia taitoja eli metataitoja, joiden osaamistarpeet muuttuvat yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten mukana. Ajantasainen mediakasvatus edellyttää mediataitoihin liittyvän osaamisen jatkuvaa järjestelmällistä reflektointia, joka huomioi yksilöiden ja ihmisryhmien väliset osaamiserot.

LASTEN JA NUORTEN MEDIAKASVATUS KOHDERYHMITTÄIN

Lasten ja nuorten mediakasvatuksen kohteena ovat eri ikäiset asiakkaat, mutta erityisesti alle 20-vuotiaat (vauvat, päiväkotikäiset, koululaiset ja opiskelijat) eri rooleissaan (yksilöinä, perheenjäseninä, varhaiskasvatuksessa, koululaisryhmissä, harrastuksissa) ja myös erityisryhmien jäseninä.

LASTEN JA NUORTEN MEDIAKASVATUKSEN SUUNTAVIIVOJA

Kirjaston toteuttaman mediakasvatuksen kohteena ovat kirjaston asiakkaat, joiden asiakkuuden rooli vaihtelee eri tilanteissa. Kaikissa tilanteissa kirjasto pyrkii laadukkaaseen mediakasvatukseen, johon kuuluu yksilö- tai ihmisryhmäkohtaisen osaamisen huomioiminen mahdollisuuksien mukaan. (ikätaoisuus, vieraskielisyys yms.)

Kirjaston mediakasvatus painottuu monipuolisen lukutaidon ja lukemiskulttuurin edistämiseen, johon kuuluu perinteisen kirjallisuuskasvatuksen lisäksi erilaisia verkkoaineistoja ja -ympäristöjä. Opetussisällöt suunnitellaan noudattamaan yhteisesti laadittuja sopimuksia (perusopetus, varhaiskasvatus, pääkirjaston osalta Kantti-yhteistyö) tai ajankohtaisia tavoitteita (aikakauslehti- viikko, sanomalehtiviikko, peliviikko, supersyysloma/hyperhiihtoloma, pääkirjaston osalta Kantti-yhteistyö, teatterin ohjelmisto)

MEDIAKASVATUS KUOPION KAUPUNGINKIRJASTOSSA

Suomen kirjastolain kirjastolle antamia tehtäviä ovat mm. lukemisen ja kirjallisuuden edistäminen, tietopalvelun tarjoaminen sekä tiedonhankinnan, tiedonkäytön ja monipuolisen lukutaidon ohjaus ja tuki. Kirjastolain antamaa tehtävää toteuttaessaan kirjasto tarjoaa mediakasvatusta kaikikäisille lapsille, nuorille sekä heidän perheilleen.

Kuopion kaupunginkirjasto toteuttaa mediakasvatusta sekä fyysisenä kirjaston eri toimipisteissä, kouluilla, varhaiskasvatuksen toimipisteissä ja erilaisten yhteistyökumppaneiden tiloissa ja tapahtumissa, että digitaalisena kirjaston omilla alustoilla.

Kirjaston tarjoaman mediakasvatuksen alustat	
Fyysiset ympäristöt	Digitaaliset ympäristöt
<ul style="list-style-type: none"> - päivittäinen toiminta kirjaston toimipisteissä - fyysiset tapahtumat (esim. satutunnit) - ohjattu toiminta (esim. työpajat) - varhaiskasvatukselle tarjottavat kirjastopalvelut joko kirjaston tai päiväkodin tiloissa - kouluille tarjottavat kirjastopalvelut joko kirjaston tai koulun tiloissa - yhteistyökumppaneiden kanssa toteutettavat tapahtumat joko kirjastolla tai muualla - pop up –toiminta (esim. Kirjastofillari) 	<ul style="list-style-type: none"> - verkkokirjasto finna.kuopio.fi - kirjaston Facebook-sivu - kirjaston Instagram - kirjaston Twitter - kirjaston YouTube-kanava - striimattavat tai muuten etälähetettävät tapahtumat

ALLE KOULUIKÄISET LAPSET JA LAPSIPERHEET

Pienten lasten mediakasvatus liittyy saumatta perustaitojen opetteluun. Ensisijalla on kielellisten ja kuvallisten taitojen kehittäminen, jotka ovat perustana kaikenlaisten lukutaitojen kehittymisessä. Mitä pienemmät lapset, sitä tärkeämpää on ottaa huomioon koko perhe, koska ilman aikuisia pienet eivät pääse käsiksi kirjaston tarjontaan.

Kirjastossa tärkeintä on kokonaisvaltaisesti viihtyisän oleskeluympäristön luominen ja asiantunteva ja joustava asiakaspalvelu, jotta syntyy myönteinen mielikuva kirjastosta ja sen tarjoamista mediasisällöistä. Kirjastoista saa asiantuntevaa asiakaspalvelua lasten- ja nuortenkirjastotyöhön liittyen.

Eri kirjastot tarjoavat erilaisia tiloja lapsiperheille. Esimerkkejä näistä tiloista ovat:

- taaperotila vauvaikäisille, jossa myös rauhallinen paikka imettämiseen
 - ruokailutila syöttötuoleineen,
 - tiloja tapahtumille ja oleskeluun
-

Kaikkein pienimmille lapsille ja heidän vanhemmilleen sopivaa aineistoa ovat

- pahvisivuiset kirjat, äänitehostekirjat, lorukirjat
- Vauvojen vanhemmille -hyllyssä mm. lastenhoito-, kasvatus- ja vertaistukikirjat pikkulapsiperheiden aikuisille
- leikki-ikäisille kuvakirjat, sadut, runot, lautapelit, konsolipelit
- lastenmusiikkiäänitteet ja –nuotit

E-aineistoista pikkulapsiperheille sopivat

- Kansallinen E-kirjasto, joka tarjoaa e-kirjoja ja -äänikirjoja
- elokuvapalvelu Cineast

Vauvaperheille järjestetään erilaisia tapahtumia, esimerkiksi satutunteja ja Lasten kirjastohetkiä, loruhetkiä sekä satumuskareita. Tapahtumia järjestetään sekä omin voimin että yhteistyökumppaneiden (esimerkiksi Sanataidekoulu Aapeli, musiikkioppilaitokset) kanssa. Tapahtumissa pyritään huomioimaan kaikki asiakasryhmät, ja yhdessä oppilaitosten ja järjestöjen kanssa voidaan järjestää toimintaa esimerkiksi kuulovammaisille (viittomakieliset satutunnit) sekä eri kielisille asiakkaille (vieraskieliset satutunnit).

Pikkulapsiperheitä halutaan lähestyä myös äitiys- ja lastenneuvoloiden kautta. Neuvoloissa jaetavasta Lukupolun alussa –lorukortista on otettu uusi painos, jonka jakamisen tapaa suunnitellaan yhdessä neuvoloiden kanssa. Lorukortissa annetaan lorujen lisäksi vanhemmille tietoa kirjaston palveluista ja kerrotaan lukemisen merkityksestä lapsen kielelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle. Neuvolayhteistyö on tärkeää myös erityisryhmiin kuuluvien lasten lukutaitotyölle ja lapsen kielelliselle kehitykselle. Edellä mainittu lorukortti on hyödyllinen kaikille, mutta erityisesti niille vanhemmille, joiden lapsilla on esim. viivästynyttä puheenkehitystä, tarkkaavaisuuden pulmia tai muita varhaislapsuudessa esille tulevia kehityksen haasteita. Myös monikielisten ja eri kulttuureista tulevien perheiden kirjastoon tutustuttaminen ja kirjastojen asiakkaaksi saaminen tärkeää, ei vain suomen kielen ja kulttuurin tuntemiselle vaan myös kotikielen ja oman kulttuurin ylläpitämiselle.

YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN KANSSA

Kuopion kaupungin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen sekä Kuopion kaupunginkirjaston välistä yhteistyötä määrittää kirjaston ja varhaiskasvatuksen välinen vuosittain päivitettävä yhteistyösuunnitelma. Suunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt tehtävät sekä laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tehtävänä on lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien vahvistaminen, kielellisten identiteettien kehittäminen, lastenkirjallisuuden monipuolinen käyttö, monilukutaidon edistäminen sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Suunnitelman avulla toteutetaan myös mm. seuraavia Suomen kirjastolain kirjastolle antamia tehtäviä: lukemisen ja kirjallisuuden edistäminen, tietopalvelun tarjoaminen sekä tiedonhankinnan, tiedonkäytön ja monipuolisen lukutaidon ohjaus ja tuki.

Suunnitelman päivittämisestä vastaa kirjaston ja varhaiskasvatuksen henkilökunnasta koottu yhteistyöryhmä. Työtä koordinoi kirjasto. Suunnitelman toteutumisesta vastaavat lasten ja nuorten kirjastopalveluiden päällikkö sekä varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö. Käytännön yhteistyötä toteuttaa kukin varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja kirjaston työntekijä omien vastualueidensa mukaisesti.

Yhteistyösuunnitelmassa 0–3-vuotiaiden ryhmien kanssa tehtävän yhteistyön minimimitavoitteeksi on asetettu seuraavat:

- Kirjasto ja varhaiskasvatus pyrkivät yhdessä herättämään lasten kiinnostusta kirjoihin ja lukemiseen.
 - Kirjasto tarjoaa varhaiskasvatuksen käyttöön lasten ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta.
-

Näiden tavoitteiden esimerkkitoteutuksiksi on kirjattu seuraavat:

- Yhteisökortit
 - o Kirjasto tarjoaa varhaiskasvatusryhmän käyttöön yhteisökortin. Yhteisökortilla voidaan lainata kirjastosta aineistoja koko varhaiskasvatusryhmän tarpeisiin. Yhteisökortilla tulee olla nimetty vastuuhenkilö ja hänen edustamansa organisaation yhteystiedot. Yhteisökortilla lainattu kirjastoaineisto on tarkoitettu kyseisen yhteisön käyttöön yhteisön tiloissa. Yhteisökortilla ei saa lainata kirjastoaineistoa henkilökohtaiseen käyttöön.
- Aineistopaketit
 - o Kirjastot kokoavat lainattavia aineistopaketteja varhaiskasvatusryhmän toivomista aiheista ja teemoista. Kirjasto tarjoaa myös mahdollisuuden tilata maksutta vieraskielistä aineistoa Monikielisestä kirjastosta. Aineistopaketit voi noutaa joko kirjastosta tai sopia kirjastoauton kanssa paketin toimittamisesta tietyille kirjastoauton pysäkeille.

Yhteistyösuunnitelmassa 4–5-vuotiaiden ryhmien kanssa tehtävän yhteistyön minimitavoitteeksi on asetettu seuraavat:

- Kirjasto ja varhaiskasvatus pyrkivät tukemaan lasten monilukutaidon kehittymistä.
- Lasten kirjastomyönteistä asennetta herätetään omatoimisella vierailulla kirjaston tiloihin.

Näiden tavoitteiden esimerkkitoteutuksiksi on kirjattu seuraavat:

- Satutuokiot
 - o Satutuokiot järjestetään kirjaston tiloissa tai etänä. Satutuokioissa luetaan erilaisia tarinoita, runoja ja loruja.
 - Yhteisökortit
 - o Kirjasto tarjoaa varhaiskasvatusryhmän käyttöön yhteisökortin. Yhteisökortilla voidaan lainata kirjastosta aineistoja koko varhaiskasvatusryhmän tarpeisiin. Yhteisökortilla tulee olla nimetty vastuuhenkilö ja edustamansa organisaation yhteystiedot. Yhteisökortilla lainattu kirjastoaineisto on tarkoitettu kyseisen yhteisön käyttöön yhteisön tiloissa. Yhteisökortilla ei saa lainata kirjastoaineistoa henkilökohtaiseen käyttöön.
 - Aineistopaketit
-

- Kirjastot kokoavat lainattavia aineistopaketteja varhaiskasvatusryhmän toivomista aiheista ja teemoista. Kirjasto tarjoaa myös mahdollisuuden tilata maksutta vieras-kielistä aineistoa Monikielisestä kirjastosta. Aineistopaketit voi noutaa joko kirjastosta tai sopia kirjastoauton kanssa paketin toimittamisesta tietyille kirjastoauton pysäkillle.

Yhteistyösuunnitelmassa esiopetusryhmien kanssa tehtävän yhteistyön minimitavoitteeksi on asetettu seuraava:

- Lapset tutustuvat ohjatulla kirjastokäynnillä kirjaston tilaan, aineistoihin ja palveluihin ja oppivat toimimaan kirjastossa, lainaamaan ja palauttamaan.

Tämän tavoitteen esimerkkitoimituksiksi on kirjattu seuraavat:

- Satutuokiot
 - Satutuokiot järjestetään kirjaston tiloissa tai etänä. Satutuokioissa luetaan erilaisia tarinoita, runoja ja loruja.
 - Yhteisökortit
 - Kirjasto tarjoaa varhaiskasvatusryhmän käyttöön yhteisökortin. Yhteisökortilla voidaan lainata kirjastosta aineistoja koko varhaiskasvatusryhmän tarpeisiin. Yhteisökortilla tulee olla nimetty vastuhenkilö ja edustamansa organisaation yhteystiedot. Yhteisökortilla lainattu kirjastoaineisto on tarkoitettu kyseisen yhteisön käyttöön yhteisön tiloissa. Yhteisökortilla ei saa lainata kirjastoaineistoa henkilökohtaiseen käyttöön.
 - Aineistopaketit
 - Kirjastot kokoavat lainattavia aineistopaketteja varhaiskasvatusryhmän toivomista aiheista ja teemoista. Kirjasto tarjoaa myös mahdollisuuden tilata maksutta vieras-kielistä aineistoa Monikielisestä kirjastosta. Aineistopaketit voi noutaa joko kirjastosta tai sopia kirjastoauton kanssa paketin toimittamisesta tietyille kirjastoauton pysäkillle.
-

Alle on koottu esimerkkejä yhteistyömuodoista, joita kirjasto, varhaiskasvatus ja esiopetus voivat resurssiensa puitteissa toteuttaa edellä esitellyn minimitason lisäksi.

Aineistopaketit

Kirjasto voi koota lainattavia aineistopaketteja varhaiskasvatus- tai esiopetusryhmän toivomista aiheista ja teemoista, tai tehdä valmiiksi mietittyjä paketteja.

Kirjaleikki

Kirjaleikissä tutustutaan kirjallisuuteen, kirjastoon ja sen toimintaan leikinomaisesti ja toiminnallisesti.

Kirjastoauto

Kirjastoauto palvelee varhaiskasvatusyksiköitä, joiden läheisyydessä ei ole muuta kirjaston toimipistettä.

Kirjastonkäytön opastus

Kirjastonkäytön opastusta annetaan ohjattujen kirjastokäyntien yhteydessä. Opastukseen sisältyy tutustumista kirjastossa toimimiseen, tiloihin, kokoelmiin ja palveluihin. Käynnin yksityiskohdista sovitaan yhdessä kirjaston, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen työntekijöiden kanssa.

Kirjasto tilantarjoajana

Kirjasto tarjoaa tilat oppimisympäristönä, näyttely- ja esiintymistilana, oleskelutilana ja tapahtumapaikkana, johon kaikilla ihmisillä on lain puitteissa oikeus. Yhteyshenkilöt tiedottavat aktiivisesti kirjaston varhaiskasvatukselle ja esiopetukselle tarjoamista palveluista ja tapahtumista.

Kirjavinkkaus

Kirjavinkkaus ja aineiston esittely houkuttelevat kirjojen pariin ja herättelevät lukuhaluja. Kirjavinkkauksen voi pitää joko kirjaston henkilökunta tai esimerkiksi sanataideohjaaja, jolta kirjasto ostaa palvelun. Vinkkauksia voidaan järjestää sekä paikan päällä kirjastossa että etänä.

Kirjavinkkilistat vanhemmille

Kirjasto voi koota eri-ikäisille lapsille sopivia tai vanhemmuuteen liittyviä kirjavinkkilistoja, jotka voidaan jakaa varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa olevien lasten vanhemmille.

Kirjavinkkilistat varhaiskasvatuksen työntekijöille

Kirjasto voi etsiä ja tarjota varhaiskasvatuksen henkilöstölle ammattikirjallisuutta ja koota eri-ikäisille lapsille tai erilaisiin aihepiiriin sopivia kirjavinkkilistoja.

Lukukampanjat, hankkeet ja tapahtumat

Kirjastolla, varhaiskasvatuksella ja esiopetuksella voi olla erilaisia yhteisiä lukukampanjoita ja hankkeita. Yhteiset kampanjat, hankkeet ja teemapäivät voivat olla valtakunnallisia, kunnallisia tai paikallisia.

Medialukutaidot-työpaja

Työpajassa kehitetään lasten mediataitoja ja tutustutaan erilaisiin mediasisältöihin.

Monikielinen aineisto

Kirjaston kautta on mahdollisuus tilata maksutta vieraskielistä aineistoa Monikielisestä kirjastosta. Monikielisen kirjaston aineisto koostuu kirjoista, musiikista, elokuvista ja aikakauslehdistä.

Ohjatut kirjastokäynnit

Kirjasto voi tarjota ohjattuja kirjastokäyntejä. Käynnit voivat sisältää kirjaston palveluiden ja tilojen esittelyä, vinkkausta, kirjastonkäytön ja tiedonhaun ohjausta tai erilaista työpajatyöskentelyä. Myös muunlaisia ohjattuja käyntejä voidaan yhdessä varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen työntekijän kanssa suunnitellen sopia.

Omatoimiset ryhmäkäynnit

Ryhmät voivat tulla omatoimiselle kirjastokäynnille kirjastoon. Kirjastokäyntejä on hyvä valmistella etukäteen varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa. Varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen työntekijät ovat mukana käynnillä.

Satutuokiot

Kirjasto voi järjestää varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen ryhmille satutuokioita. Satutuokiot voidaan toteuttaa myös etänä, jolloin vierailua voivat samalla kertaa seurata useat eri ryhmät. Vierailuun valmistautumisesta sovitaan etukäteen. Satutuokiot voivat olla esimerkiksi toiminnallisia tai mediasatutuokioita.

Työpajat

Kirjasto, varhaiskasvatus ja esiopetus voivat suunnitella ja toteuttaa yhdessä esimerkiksi ohjelmoinnin alkeisiin perehdyttäviä Beebot- tai teemallisia Lego-työpajoja.

Yhteisökortti

Kirjasto tarjoaa varhaiskasvatusryhmän käyttöön yhteisökortin. Yhteisökortilla voidaan lainata kirjastosta aineistoja koko varhaiskasvatusryhmän tarpeisiin. Yhteisökortilla tulee olla nimetty vastuhenkilö ja edustamansa organisaation yhteystiedot. Yhteisökortilla lainattu kirjastoaineisto

on tarkoitettu kyseisen yhteisön käyttöön yhteisön tiloissa. Yhteisökortilla ei saa lainata kirjastoaineistoa henkilökohtaiseen käyttöön.

Päiväkotien henkilökunnan toiveet ryhmälle sopivasta aineistosta ja toiminnasta ottavat usein huomioon kaikki ryhmiin kuuluvat lapset, esimerkiksi erilaiset vähemmistöt ja erityisryhmät. Kirjasto pyrkii varhaiskasvatuksen kanssa tehtävässä yhteistyössä huomioimaan mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi viittomakielisyyden ja monikielisyyden.

YHTEISTYÖ PERUSOPETUKSEN KANSSA

Kuopion perusopetuksen koulujen ja Kuopion kaupunginkirjaston yhteistyö perustuu kirjaston ja perusopetuksen väliseen yhteistyösuunnitelmaan. Yhdessä Kuopion kaupungin Kulttuuripolun kanssa se täydentää ja tukee perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Yhteistyösuunnitelma on kirjattu perusopetuksen paikallisen OPS:n liitteeksi. Yhteistyösuunnitelman keskeisenä tavoitteena on monilukutaidon tukeminen, johon sisältyvät tiedonhallintataitojen opettaminen sekä lasten ja nuorten lukuharrastuksen lisääminen. Suunnitelmassa kuvataan yhteistyön toteuttaminen ja sisällöt vuosiluokilla 0–9. Suunnitelman toteutumista tarkastelee vuosittain kirjaston ja perusopetuksen henkilökunnasta koottu yhteistyöryhmä. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa. Suunnitelmasta ja kirjaston tarjoamista palveluista tiedotetaan kouluja säännöllisesti erillisellä uutiskirjeellä. Yhteistyösuunnitelman osana jokaiselle kirjastolle ja koululle on nimetty yhteistyöstä vastaava henkilö, joiden kautta esimerkiksi molemminpuolinen tiedottaminen hoidetaan.

KULTTUURIPOLKU - KUOPION KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMA

Kuopion kulttuurikasvatussuunnitelma kattaa kaupungin perusopetuksen luokka-asteet 1–9 sekä esiopetuksen. Kulttuurikasvatussuunnitelma täydentää koulujen ja esiopetuksen omaa kulttuurikasvatusta ja se päivitetään aina opetussuunnitelman rinnalla. Päivityksestä huolehtivat kasvun ja oppimisen sekä hyvinvoinnin edistämisen palvelualueet ja kulttuuritoimijat yhdessä. Kulttuurikasvatussuunnitelman pohjan (vuosittaisen minimitason) muodostaa Kulttuuripolku-kokonaisuus. Kulttuuripolku edistää koulujen ja oppilaiden tasa-arvoa ja saavutettavuutta kulttuurin ja taiteen suhteen. Kulttuurikasvatussuunnitelmaa koordinoi hyvinvoinnin edistämisen palvelualue/kulttuuriin aktivointi ja sitä päivittävät kasvun ja oppimisen sekä hyvinvoinnin edistämisen palvelualueet ja kulttuuritoimijat yhdessä.

Kirjaston osuus Kulttuuripolussa on ekaluokkalaisten Kirjastopolku. Kirjastopolulla oppilaat tutustuvat koulunsa tai kotinsa lähimpään kirjastoon ja oppivat kirjaston käytön perusasioita (mm. kirjaston säännöt, lainaus ja palautus, erilaiset kirjastoaineistot, ikätasoinen kirjallisuus). Kirjastopolkua tukee koulussa toteutettava Tarinapolku-oppimateriaali, jonka avulla kirjallisuuteen syvennyttään sanataiteen keinoin. Materiaali sisältää vinkkejä pienten koululaisten arkeen: liikunnallisia harjoituksia, kielellistä leikittelyä, sadutusta, riimittelyä ja tarinankerrontaa.

ALAKOULUYHTEISTYÖ

Perusopetuksen ja kirjaston yhteistyösuunnitelmassa on määritelty alakoulun ja kirjaston välisen yhteistyön minimitaso. Tämän minimitason mukaisesti jokaisen 0.–2.- luokan tulisi käydä alakoulun aikana vähintään kerran kirjastossa (tämä toteutuu Kirjastopolun yhteydessä).

Yhteistyösuunnitelmassa 3.–6.-luokkien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteeksi on asetettu seuraavat:

- Kirjasto ja koulu pyrkivät yhdessä tukemaan ja syventämään oppilaiden lukuharrastusta sekä ylläpitämään kirjastomyönteistä asennetta.
- Oppilaiden tiedonhallinnan taitoja syvennetään; tutustutaan tiedonhaun prosessiin ja opetellaan lähdekritiikkiä.
- Oppilaat tutustuvat kirjaston verkkopalvelujen käyttöön.

Vuosiluokille 3–6 tarjotaan vähintään kaksi vierailua, joista ensimmäinen vinkkaus joko koululla tai kirjastolla, toinen fyysinen kirjastokäynti, jonka sisältö luokan toiveiden mukaan joku näistä:

- Ohjattu kirjastokäynti
 - o Käynnin aikana kirjaston osastot, hyllyjärjestys, lainaaminen, palauttaminen ja laitteet tulevat tutuksi tai niiden käyttöä kerrataan.
- Tiedonhallinnan teematunti
 - o Tunnin aikana opitaan kirjaston digipalveluiden käytön perusteet, päivitetään kirjasto-korttiasiat sekä tutustutaan aineistoihin, tiloihin ja palveluihin.
- Kirjavinkkaus
 - o Vinkataan ikä- ja osaamistasoon sopivaa aineistoa, tai oppilaat tekevät itse kirjavinkkauksia esim. kummiluokille. Tämä voi olla kaverikirjavinkkausta tai yhdessä tehtyjä vinkkausvideoita.
- Mediakasvatuksen teematunti
 - o Opetellaan vuorovaikutteisin menetelmin tiedonhallinnan taitoja, lähdekritiikkiä, ikärajoja ja kuvien käyttöä sekä nettikäyttämisen perusasioita.

Mikäli kirjastoilla on resursseja voi luokille tarjota myös useampia käyntejä.

LENTOON! -LUKUDIPLOMI

Kuopion kaupunginkirjastolla on käytössä kirjaston oma vuosittain päivitettävä *Lentoon!* -lukudiplomi. Lukudiplomi painottaa lukemisen iloa sekä lukukokemuksen tutkimista ja jakamista. Diplomi on jaettu kolmeen osaan (1.–2. luokat, 3.–4. luokat, 5.–6. luokat). Diplomiin kuuluu sekä opettajan johdolla koko luokan yhdessä suorittama tehtävä että oppilaiden itsenäisesti suorittamia tehtäviä.

YLÄKOULUIKÄISET

Yläkouluikäisille kirjastoissa on ikäryhmälle sopivia kirjoja ja sarjakuvia, harrastelehtiä, konsolipelejä sekä kirjastossa pelattaviksi (pääkirjasto, Nilsiä kirjasto) että lainattaviksi, tietokoneita ja Hublet-tabletteja (pääkirjasto, Jynkän kirjasto, Neulamäen kirjasto, Pyörön kirjasto, Puijonlaakson kirjasto) sekä oleskeluun ja opiskeluun sopivia tiloja. Vuosittaisessa tapahtumasuunnittelussa huomioidaan myös nuoria kiinnostavat tapahtumatyypit ja teemat. Kirjastoissa järjestetään esimerkiksi peleihin ja kirjallisuuteen liittyviä tapahtumia sekä erilaisia lukupiirejä (esim. Nuorten lukupiiri) yhdessä kulttuuritoimen kanssa. Nuorten vapaa-aikaan liittyen yhteistyötä kannattaa ehdottomasti tehdä muiden kohderyhmän parissa työskentelevien toimijoiden kanssa, jotta myös kirjastoa harvemmin käyttäviä nuoria saavutetaan. Kirjastojen olisi hyvä olla mahdollisuuksien mukaan mukana nuoria kiinnostavissa tapahtumissa (pop up -toiminta).

YLÄKOULUYHTEISTYÖ

Perusopetuksen ja kirjaston yhteistyösuunnitelmassa on määritelty yläkoulun ja kirjaston välisen yhteistyön minimitaso. Tämän minimitason mukaisesti jokaisen 7.-9. luokan tulisi käydä yläkoulun aikana vähintään kerran kirjastossa. Mikäli kirjastoilla on resursseja voi luokille tarjota myös useampia käyntejä.

Yläkoulujen kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteeksi on yhteistyösuunnitelmassa asetettu seuraavat:

- Oppilas osaa käyttää itsenäisesti kirjastopalveluja, etsiä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä etsiä tietoa ja käyttää erilaisia tiedonlähteitä omaan tiedontarpeeseensa.
 - Oppilas hallitsee lähteiden merkitsemisen ja tunnistaa erilaisia tietoturvaan liittyviä seikkoja sekä osaa arvioida kriittisesti tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.
-

- Kirjasto ja koulu tukevat ja monipuolistavat yhdessä oppilaiden lukuharrastusta, oppilaat oppivat tarkastelemaan ja tulkitsemaan kirjallisia tekstejä ja tutustuvat kaunokirjallisuuden genreihin. Kirjasto voi myös olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

Yhteistyön toteutustavoiksi on yhteistyösuunnitelmassa sovittu seuraavat:

- Tiedonhallinnan teematunti
 - o Tunnin aikana kerrataan kirjastossa asioimisen ja toimimisen perusasioita ja esitellään e-aineistoa, kirjaston luokitusjärjestelmää sekä arvioidaan lähteiden luotettavuutta ja käyttökelpoisuutta. Tutustutaan myös erilaisiin tietokantoihin ja tiedonhaun tekniikoihin.
- Kirjavinkkaus
 - o Kirjavinkkaus integroidaan jonkin aineen opetukseen, esimerkiksi äidinkielen kaunokirjallisuuden genret -opetukseen. Vinkkaus liittyy myös koulutehtävien tekemiseen.
- Näyttelyn, projektin tai tapahtuman toteuttaminen
 - o Oppilaat suunnittelevat ja toteuttavat toiminnan

Näiden lisäksi luokkien on mahdollista osallistua tiedonhankinnan taitoihin ja tiedonarviointiin keskittyvään pakopeliin.

Pääkirjaston lasten- ja nuortenosasto tekee tiivistä yhteistyötä kaupungin yläkoulujen kanssa oppilaiden työelämään tutustumisjaksojen järjestämisessä. TET-jaksoilla tavoitteena on tarjota nuorille mahdollisimman monipuolinen kuva kirjastotyöstä. TET-harjoittelijat tuottavat yhtenä työtehtävänä myös sisältöä kirjaston digitaalisille alustoille, joten tätä kautta saamme myös verkkoon nuoria kiinnostavaa materiaalia.

YHTEISTYÖKUMPPANIT

Kuopion kaupunginkirjasto tekee yhteistyötä useiden eri oppilaitosten, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Tämänhetkiset yhteistyökumppanit näkyvät alla olevassa listauksessa.

PAIKALLISET YHTEISTYÖKUMPPANIT:

- Varhaiskasvatus
 - o Kuopion kaupungin varhaiskasvatus
 - o yksityinen varhaiskasvatus
 - o avoin varhaiskasvatus
 - Oppilaitokset
 - o Kuopion kaupungin esi- ja perusopetus
 - o yksityinen esi- ja perusopetus
 - o Kuopion konservatorio
 - o Taideyliopiston Sibelius-Akatemian Kuopion yksikkö
 - Kuopion museot
 - o Kuopion luonnontieteellinen museo
 - o Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
 - o Kuopion taidemuseo
 - o Kuopion korttelimuseo
 - Kuopion nuorisopalvelut
 - Kuopion nuorisovaltuusto
 - Kuopion kansalaisopisto
 - Kuopion kansalaistoiminnan palvelut
 - Kuopion kaupungin markkinointi ja viestintä
 - Kuopion kaupunginteatteri
 - Kuopion kaupunginorkesteri ja Kuopion Musiikkikeskus
 - Sanataidekoulu Aapeli
 - Perheentalo
 - Ilona-verkosto
 - Paikallismediat
 - Kompassi - kansainvälinen kohtaamispaikka
 - Tyttöjen talo
-

- Muut yhteisöt ja järjestöt (esimerkiksi Martat, asukasyhdistykset)

VALTAKUNNALLISET YHTEISTYÖKUMPPANIT:

- Lukuliike
 - Lukukeskus
 - Kirjastoseura
 - Muut kirjastot
 - o yhteiset kunta- ja maakuntarajat ylittävät hankkeet
 - Monikielinen kirjasto
 - o erikielisten aineistojen siirtokokoelmat
 - Celia - äänikirjoja lukemisesteisille
 - o asiakkuuksien tekeminen ja opastus
-

TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Kirjaston tekemää mediakasvatusta on tarkoituksenmukaista arvioida säännöllisesti. Arvioinnin kohteita voivat olla esimerkiksi:

- Onko henkilöstöllä tarvittavaa osaamista monipuolisen mediakasvatuksen tarjoamiseksi? Onko toimintakauden aikana noussut esiin koulutustarpeita, joita voisi välittää Savon AKE:lle täydennyskoulutuksen järjestämiseksi?
- Ovatko kirjaston laitteet ajantasaisia ja toimivia?
- Soveltuvatko kirjaston tilat ja kalustus monipuoliseen mediakasvatukseen?
- Toimiiko sisäinen ja ulkoinen tiedottaminen kirjaston järjestämistä tapahtumista tai opetustunneista ja niihin liittyvistä käytänteistä? Onko tiedottamisessa kehitettävää? Tavoitteitaanko kohderyhmät tasapuolisesti?
- Onko eri asiakasryhmien toiveita ja tarpeita kuultu tasapuolisesti? Voidaanko tarpeisiin vastata?
- Yhteistyön arviointi (esim. Kantti-peda, yhteistyösuunnitelmat)
- Onko mediakasvatustuokioissa kehitettävää? Kerätäänkö tuokioihin osallistuneilta palautetta?

SUUNNITELMAN TOIMEENPANO

Lasten ja nuorten mediakasvatussuunnitelmaa päivittää tarvittaessa lasten ja nuorten pedagoginen verkosto lasten ja nuorten kirjastopalveluiden päällikön johdolla. Kirjaston jokainen työntekijä perehtyy suunnitelmaan ja suunnitelma on jatkossa osa uusien työntekijöiden perehdytysmateriaaleja. Suunnitelmaan perehdyttämisestä vastaavat lähiesihenkilöt. Lähiesihenkilöt vastaavat myös siitä, että mediakasvatussuunnitelma huomioidaan toimipisteiden päivittäisessä toiminnassa.

VALTAKUNNALLISET TOIMIJAT JA MEDIKASVATUSMATERIAALIT

<https://kavi.fi/mediakasvatus/>

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin (KAVIn) mediakasvatuksen koontisivu, josta löytyvät suorat linkit julkaisuihin ja muihin materiaaleihin sekä teemaviikkojen omille sivuille.

<https://mediataitokoulu.fi>

KAVIn ylläpitämän mediataitokoulun tehtäväpankista voi hakea tehtäviä ikäryhmien ja asiasanojen mukaan. Sivustolla on lisäksi tietoa ja materiaaleja vuosittaista Mediataitoviikkoa varten sekä tutkimuksia ja artikkeleita mediakasvatuksesta.

<https://medialukutaitosuomessa.fi/>

KAVIn tarjoama palvelu kansallisten mediakasvatuslinjausten tueksi.

<https://mediametka.fi/>

Mediakasvatuskeskus Metkan oppimateriaaleja voi hakea hakukoneen avulla (mm. ikäryhmät, tehtävätyypit, eri mediat ja välineet). Sivuston kautta voi myös tilata erilaisia työpajoja omaan kirjastoon.

<https://mediakasvatus.fi/materiaalit/>

Mediakasvatusseura on tuottanut paljon materiaaleja mediakasvatustyön tueksi. Sivustolla on lisäksi koosteita muiden tuottamista materiaaleista ja aiheeseen liittyviä julkaisuja.

<https://lukuliike.fi/>

Lukuliike on hallitusohjelmaan kirjattu jatkuva ohjelma, jonka tavoitteena on edistää Suomessa asuvien lukutaitoa. Sivustolla esitellään Lukuliikkeen toimintaa ja ajankohtaisia asioita. Materiaalipankista löytyy lukemiseen liittyviä haasteita, tehtäviä ja oppaita, joita voi hakea aihetunnisteiden avulla.

<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kansallinen-lukutaitostrategia-2030>

Kansallinen lukutaitostrategia 2030 kuvaa toimia, joita Suomen on tehtävä monilukutaidon vahvistamiseksi. Lukutaitostrategian päälinjauksista on vastannut ohjausryhmä ja kirjoitus- ja laadintaprosessista projektiryhmä. Opetushallituksen Lukuliike on koordinoinut projekti- ja ohjausryhmän työtä.

<https://www.pelikasvatus.fi/>

Pelikasvatus-sivustolta löytyy vinkkejä pelikasvatukseen sekä ajankohtaisia uutisia ja julkaisuja.

<https://kopiraittila.fi/>

Kopiraittila on Kopioston tuottama pelillinen materiaali tekijänoikeuksista. Kopiraittilassa on materiaalia niin peruskouluun, toiselle asteelle kuin korkeakouluunkin. Sivustolta löytyy myös tietoa tekijänoikeuksista ja vastauksia usein kysytyihin kysymyksiin.

<https://tekijanoikeus.fi/>

Sivustolla on ala- ja yläkoululaisille suunnattuja oppimateriaaleja tekijänoikeuksista. Lisäksi löytyy helppolukuista tietoa tekijänoikeuksista ja tekijänoikeusjärjestöistä, usein kysyttäjä kysymyksiä ja hauska tietovisa.

https://www.kirjastot.fi/tekijanoikeus?language_content_entity=fi

Kirjastot.fin ylläpitämä sivusto, johon on koottu monipuolisesti tekijänoikeuksiin liittyviä tiedonlähteitä.

www.elonet.fi

Uudistunut ELONET-tietokanta on osa Finna-verkkopalvelua. Pitkien elokuvien lisäksi sisältää mainos-, dokumentti- ja lyhytelokuvaa, sensuuripoistoa ja muuta filmikatkelmaa yli sadan vuoden ajalta. Myös sota-ajan uutiskatsaukset ja Finlandia-katsaukset ovat vapaasti katseltavissa. ELONET on yksityishenkilöille sekä kulttuuri- ja opetuskäyttöön suunnattu ilmaispalvelu, joten se kehittää merkittävästi tasa-arvoisia mahdollisuuksia audiovisuaaliseen mediakasvatukseen.

MEDIAKASVATUKSEN TEEMAVIIKOT:

Mediataitoviikko (helmikuu) www.mediataitoviikko.fi

Uutisten viikko (helmikuu) <https://www.uutismediakasvatus.fi/uutistenviikko/>

Aikakauslehtiviikko (huhtikuu) <https://www.aikakauslehtiviikko.fi>

Lukuviikko (huhtikuu) <https://lukuviikko.fi>

Elokuvaviikko (lokakuu) <https://www.elokuvaviikko.fi>

Peliviikko (marraskuu) www.peliviikko.fi

AMMATILLISET MEDIAKASVATUKSEN VERKOSTOT JA SIVUSTOT SOSIAALISESSA MEDIASSA:

Mediakasvattajien verkosto (Mediakasvatusseuran moderoima Facebook-ryhmä)

Pelikasvattajien verkosto (Valtakunnallinen asiantuntija- ja ammattilaisverkosto. Facebook-ryhmään ovat kaikki pelikasvatuksesta kiinnostuneet tervetulleita.)

Mediakasvatusta kirjastossa (Facebook-ryhmä mediakasvatuksen parissa työskenteleville)

Aikuisten medialukutaidon edistäminen (KAVIn ylläpitämä Facebook-ryhmä)

Digituki (Facebook-ryhmässä tietoa ja tukea digituen järjestäjille ja antajille. Ylläpitäjä Digi- ja väestötietoviraston digituen tiimi)

E-aineistot kirjastossa (Facebook-ryhmässä pohditaan kirjastojen e-aineistoihin liittyviä asioita. Ylläpitäjä Kifi.)

Celia-ryhmä kirjastoille (Facebook-ryhmässä jaetaan kysymyksiä, kokemuksia ja ajatuksia Celia-palveluihin liittyen.)

Gamebrarians Suomi (Facebook-ryhmä pelaamisen kanssa työskenteleville kirjastolaisille)

MEDIAKASVATUSSANASTO

Digituki

Digituki on digitaalisen viranomaisasioinnin, palvelun ja älylaitteen käytön tukea, jonka tarkoituksena on auttaa asiakasta käyttämään älylaitteita ja asioimaan itsenäisesti ja turvallisesti sekä ymmärtämään yleisiä digitaalisten palvelujen periaatteita.

<https://vm.fi/auta-hanke>

Informaatiolukutaito

Lukutaito, jota tarvitaan tiedonhankinnassa. Informaatiolukutaitoon sisältyy kyky määritellä tiedontarve, monipuoliset tiedonhankintataidot ja tiedon kriittinen arviointi.

<https://finto.fi/tt/fi/page/t128>

Mediakasvatus

Mediakasvatus on tavoitteellista toimintaa, jonka avulla edistetään ja vahvistetaan yhteiskunnan jäsenten valmiuksia ja taitoja mediakulttuurissa elämiseen. Mediakasvatuksessa on kysymys mediavälineistä ja niiden käytöstä, mediasisällöistä ja niiden analysoinnista sekä arjen medioitumisen tarkastelusta osana ihmisen kasvua ja hyvinvointia.

<https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/>

Mediakulttuuri

Mediakulttuuri on maailmanlaajuisia ja taloudellisesti huomattavaa liiketoimintaa. Mediakulttuuri on myös yksittäisiä mediasisältöjä sekä osa jokapäiväistä arkeamme erilaisten mediateknologioiden kautta. Nykykulttuurissa medially on yhä keskeisempi asema.

<https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/>

Medialukutaito

Mediataidot ovat nyky-yhteiskunnan kansalaistaitoja. Medialukutaito on eri medioissa esitetyn tiedon lukutaito, ts. erilaisten mediasisältöjen (tekstit, kuvat, videot, äänitykset) luku- ja kirjoitustaito. Medialukutaitoon kuuluu tuottamisen lisäksi medialaitteiden käyttötaidot ja tiedonhakutaidot sekä erilaisten mediasisältöjen tulkinnan ja kriittisen arvioinnin taidot. Hyvä medialukutaito edistää osallisuutta ja lisää vaikuttamismahdollisuuksia.

<https://finto.fi/tt/fi/page/t101>

https://www.mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=324&Itemid=415&lang=fi

<https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/>

Mediasisällöt

Mediasisältöjä ovat kaikki mediaesitykset, joita mediavälineillä tuotetaan, käytetään, välitetään ja hyödynnetään. Mediasisältöjä voivat olla elokuvat, valokuvat, televisio-ohjelmat, pelit, radio-ohjelmat, artikkelit, keskustelupalstojen viestit, uutiset, blogit ja vlogit.

https://www.mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=321&Itemid=413&lang=fi

Mediavälineet ja -laitteet

Mediavälineitä ovat perinteiset joukkotiedotusvälineet, kuten kirjat, sanoma- ja aikakauslehdet, televisio sekä radio. Lisäksi esimerkiksi musiikkisoittimet, kamerat, pelikonsolit, tabletit, e-lukulaitteet, tietokoneet, kannettavat tietokoneet sekä älypuhelimet ovat nykyajan mediavälineitä.

https://www.mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=321&Itemid=413&lang=fi

Medioituminen

Medioitumisen käsitteellä viitataan siihen, kuinka yksilöiden ja yhteiskunnan toiminta tulee yhä mediavälitteisemmäksi ja riippuvaisemmaksi medioista. Yksilöiden tasolla medioituminen tarkoittaa median merkityksen kasvamista arjessa ja vuorovaikutuksessa.

https://www.mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=321&Itemid=413&lang=fi

Monilukutaito

Monilukutaito-termiä on hyödynnetty erityisesti formaalissa opetuksessa, ja se linkittyy medialukutaidon kanssa. Monilukutaito sisältää erilaisia lukutaitoja kuten peruslukutaidon, visuaalisen lukutaidon, numeerisen lukutaidon, informaatiolukutaidon, kriittisen lukutaidon, digitaalisen lukutaidon ja kulttuurisen lukutaidon. Monilukutaito on taito hankkia, tulkita, käyttää, tuottaa, esittää ja arvioida tekstejä eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito kehittyy koko elämän ajan.

<http://mediametka.fi/open-oppimispolku/monilukutaito-mediakasvatuksessa/>

Pelilukutaito

Pelien maailmaan syventymistä, kuten pelien osa-alueisiin tutustumista, pelien ymmärtämistä kulttuurin ilmiönä tai pelaamisen roolin tiedostamista yhteiskunnassamme. (Harviainen, J.T., Meriläinen, M. & Tossavainen, T. 2013, 10.)

Selkokieli

Selkokieli on yleiskieltä helpompaa suomea. Selkokieli on suomen kielen muoto, jossa kieltä on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi. Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea tai ymmärtää yleiskieltä.

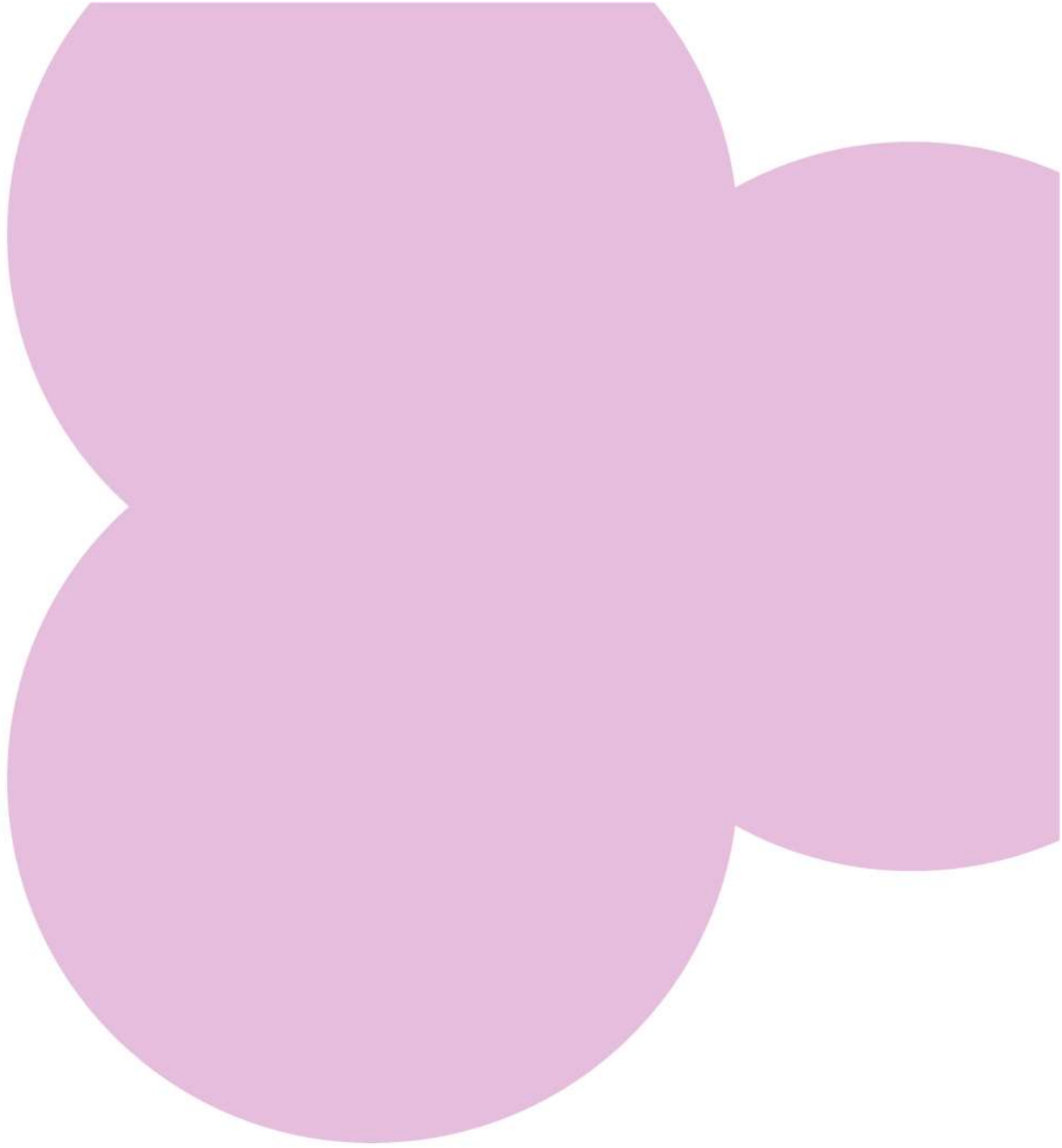
<https://selkokeskus.fi/selkokieli/>

Tekijänoikeus

Tekijänoikeus on luovan työn suoja. Tekijänoikeuden kohteena on se teos, jonka tekijä – luonnollinen henkilö – on luonut. Tekijänoikeudesta puhutaan yleisnimityksenä tekijälle kuuluvista yksinoikeuksista eli tekijällä on lähtökohtaisesti yksinoikeus päättää teoksensa käytöstä. Tekijänoikeus suojaa persoonallista ilmaisumuotoa, ei ideaa, teoksen tietosisältöä eikä teokseen sisältyvää teoriaa.

<https://kopiraittila.fi/toinenaste/tekijanoikeussanasto/>

<https://tekijanoikeus.fi/tekijanoikeus/>

KUOPIO.

www.kuopio.fi